

Številka: U-I-253/07-6, Up-2118/06-6

Datum: 20. 11. 2008

S K L E P

Ustavno sodišče je v postopku za preizkus pobude Branislave Kekovič ter Štefana Kekoviča, oba Kanada, ki ju zastopa Boštjan Verstovšek, odvetnik v Celju, na seji 20. novembra 2008

s k l e n i l o :

- 1. Pobuda za začetek postopka za oceno ustavnosti drugega odstavka 367. člena Zakona o pravnem postopku (Uradni list RS, št. 26/99, 96/02 in 69/04) se zavrne.**
- 2. Ustavna pritožba zoper sklep Vrhovnega sodišča št. II Ips 125/2006 z dne 13. 4. 2006 se ne sprejme.**
- 3. Ustavna pritožba zoper sodbo Višjega sodišča v Celju št. Cp 1744/2004 z dne 17. 11. 2005 se zavrže.**

O b r a z l o ž i t e v

A.

1. Sodišče prve stopnje je z vmesno sodbo odločilo, da je prispevek pritožnikov (tedaj tožnikov) za škodo, ki sta jo utrpela v prometni nesreči, 80%. Sodišče druge stopnje je pritožbo zoper vmesno sodbo zavrnilo. Revizijo je Vrhovno sodišče zavrglo, ker ni bil izpolnjen pogoj dovolj visoke vrednosti spornega predmeta. V tožbi so bili namreč uveljavljani trije zahtevki – zahtevka pritožnice za povračilo nepremoženjske in premoženjske škode ter zahtevka pritožnika za povračilo nepremoženjske škode. Ker sta pritožnika priznavala 50% delež odgovornosti, sodišče pa je odločilo, da je delež odgovornosti 80%, je kot vrednost izpodbijanega dela pravnomočne sodbe treba šteti 30% zneskov celotne zatrjevana škoda. To pa v nobenem primeru ni več kot 1.000.000 tedanjih tolarjev.

2. V pobudi za presojo ustavnosti 367. člena Zakona o pravnem postopku (v nadaljevanju ZPP) pobudnika menita, da bi za spore o višini nepremoženjske škode, v katerih se izda vmesna sodba, ZPP moral določati, da se upošteva revalorizirana vrednost spornega predmeta od dneva vložitve tožbe do dneva vložitve revizije. Menita, da je v nasprotnem primeru kršena pravica do pravnega sredstva iz 25. člena Ustave, saj ima vsaka stranka sicer pravico zahtevka za nepremoženjsko škodo prilagoditi razmeram ob zaključku glavne obravnave, postopek z vmesno sodbo pa je takšen, da je zadnja obravnava šele po pravnomočnosti prvostopenjske sodbe. Zato naj bi bilo nemogoče zahtevka že vnaprej prilagoditi razmeram ob izdaji končne prvostopenjske sodbe po višini. Navajata, da je ob izdaji vmesne sodbe nemogoče oceniti, ali bo zadeva prišla do revizije ali ne. Navajata še, da ob začetku postopka ni podlage za opredelitev višine zahtevka, saj še ni pribavljeno izvedensko mnenje.

3. V ustavni pritožbi zoper sklep o zavrženju revizije pritožnika navajata, da je Vrhovno sodišče zmotno štelo, da je vrednost izpodbijanega dela pravnomočne sodbe treba opredeliti s 30% vrednosti celotne škode. Menita, da bi moralo Vrhovno sodišče kot relevantno vrednost upoštevati 80% zatrjevana škoda, saj je bil v tem odstotku določen delež

njune soodgovornosti. Menita tudi, da bi ne glede na navedeno Vrhovno sodišče moralo glede dopustnosti revizije upoštevati pravila, ki so veljala v času vložitve tožbe, tedaj pa je ZPP kot mejno vrednost za dopustnost revizije določal znesek 80.000 SIT. Pritožnika nadalje uveljavljata, da bi bilo tudi v primeru, če nobenemu od teh dveh argumentov sodišča ne bi sledila, treba dopustiti izjemo pri odškodninah za nepremoženjsko škodo. Trdita, da je dopustno, da se zahtevki v teh primerih v teku postopka prilagajajo šele po pribavi izvedenskega mnenja in po razmerah na dan sojenja. Prej naj zahtevka po višini konkretno niti ne bi bilo mogoče postaviti. Trdita, da naknadno opravljena valorizacija sploh ni sprememba tožbe in da naj bi bilo to možno storiti tudi brez soglasja toženca. Ob izdaji vmesne sodbe pa naj tožnika te možnosti prilagoditve sploh ne bi imela oziroma, tudi če bi jo imela, naj je ne bi bila dolžna izkoristiti. Trdita, da pri izdaji vmesne sodbe sodišče odloča zgolj o temelju in zato vprašanje višine zahtevka ni upoštevno.

4. V ustavni pritožbi zoper sodbo sodišča druge stopnje pritožnika navajata, da gre pri meritorni odločitvi o deležih odgovornosti za samovoljen odstop od uveljavljene sodne prakse. Sodišče naj se tudi ne bi opredelilo do pritožbenih navedb. Oboje naj bi bilo v nasprotju s pravico do enakega varstva pravic po 22. členu Ustave.

B – I.

5. Pobudnika izpodbijata 367. člen ZPP, vendar je iz navedb razvidno, da gre le za drugi odstavek 367. člena ZPP, kot je veljal v času odločanja Vrhovnega sodišča. Tedaj je ta določal, da je v premoženjskih sporih revizija dovoljena, če vrednost izpodbijanega dela pravnomočne sodbe presega 1.000.000 SIT. V neskladju s pravico do pravnega sredstva po 25. členu Ustave določbe zakona, ki se nanašajo na dopustnost revizije, ne morejo biti. Več kot dvostopenjskega sodnega varstva Ustava namreč ne zagotavlja.

6. Prav tako ureditev v izpodbijani določbi, po kateri se kot kriterij za dopustnost revizije upošteva vrednost spornega predmeta, navedena v tožbi, ni v nasprotju s kakšnim drugim ustavnim procesnim jamstvom, na primer s pravico do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave ali s pravico do dostopa do sodišča iz prvega odstavka 23. člena Ustave. Poudarek pobudnikov, da je treba upoštevati, da gre za zahtevek za plačilo odškodnine za nepremoženjsko škodo, ni pravilen. Glede določanja vrednosti spornega predmeta namreč položaj ni bistveno drugačen kot pri denarnih zahtevkih, ki imajo drug pravni temelj. Trditev pobudnikov, da pri zahtevkih v zvezi z nepremoženjsko škodo denarnega zahtevka sploh ni mogoče vnaprej postaviti in da je treba čakati na izvedensko mnenje, ne drži. Tožnik mora v vsaki pravdi že v tožbi navesti konkreten tožbeni zahtevek (180. člen ZPP). Res je, da tega v določenih primerih (vendar ne le pri odškodninah za nepremoženjsko škodo) pred izvedbo dokaznega postopka ni enostavno storiti. Tudi od stranke same je mogoče pričakovati, da pred vložitvijo tožbe pridobi ustrezne informacije o višini domnevne terjatve, pri čemer ni izključena niti pribava mnenj in izvidov strokovnjakov (zasebna izvedenska mnenja in cenitve). Ni ovire, da stranka že ob vložitvi tožbe opredeli tožbeni zahtevek in s tem pri denarnih zneskih tudi že vrednost spornega predmeta. Za odločitev Ustavnega sodišča v obravnavani zadevi pri tem ni bistveno, ali lahko tožnik zahtevek naknadno še spreminja ali prilagaja. Bistveno je le, da ni videti razumnih razlogov, zakaj bi pri denarnih zahtevkih za plačilo odškodnine za nepremoženjsko škodo morali odstopiti od splošnega pravila, da je za presojo dopustnosti revizije odločilna vrednost spornega predmeta, navedena v tožbi. Glede tega pa je Ustavno sodišče že potrdilo, da je skladno z Ustavo, če ima tožnik možnost, da svoj procesni položaj ustrezno zavaruje s tem, da v tožbi navede vrednost spornega predmeta (odločba št. Up-2089/06, U-I-106/07 z dne 18. 10. 2007, Uradni list RS, št. 102/07 in OdlUS XVI, 111).

7. Tudi okoliščina, da gre v obravnavani zadevi za vmesno sodbo, ni pomembna. Razumljivo je, da ocena dopustnosti revizije ne more biti drugačna, če sodišče izda vmesno sodbo posebej o temelju zahtevka (kar lahko stori po uradni dolžnosti, mimo predlogov

strank) ali če sodišče s končno sodbo skupaj odloči o temelju in o višini. Če bi sledili stališču pritožnikov, da bi jima kot tožnikoma v pravdi še po izdaji vmesne sodbe morali omogočiti, da lahko spremenita vrednost spornega predmeta in s tem vplivata na dopustnost revizije zoper vmesno sodbo, bi povzročili nedopustno neravnotežje procesnih položajev. Določitev vrednosti spornega predmeta je namreč v dispoziciji tožnikov, toženec ima zgolj možnost korekcije v primeru, če je navedena vrednost v tožbi očitno neustrezna ali če tožnik vrednosti spornega predmeta sploh ne navede (44. člen ZPP). V nasprotju s pravico do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave bi bilo, če bi volji tožnika prepustili, ali bo po izdaji vmesne sodbe (ko gre za izpodbijanje odločitve o temelju) lahko vplival na to, ali bo revizija dopustna ali ne. To bi namreč lahko povzročilo, da bi tožnik v primeru, če je vmesna sodba zanj ugodna, vrednost spornega predmeta pustil nespremenjeno in s tem tožencu preprečil presojo pred Vrhovnim sodiščem. V nasprotnem primeru (torej če vmesna sodba za tožnika ni ugodna) pa bi tožnik vrednost spornega predmeta spremenil in s tem dosegel presojo odločitve o temelju pred Vrhovnim sodiščem. V času ob začetku pravde ni problematično, če tožnik lahko določi vrednost spornega predmeta, saj tedaj še ni mogoče vedeti, kateri stranki bo dopustnost ali nedopustnost revizije koristila. Bistveno drugače pa bi bilo tožniku dopustiti, da samostojno vpliva na dopustnost revizije po tem, ko je pravnomočna sodba že izdana in je že jasno, kateri od strank koristi, če nadaljnje izpodbijanje pred Vrhovnim sodiščem ni oziroma je mogoče (prim. tudi odločbo št. Up-2089/06, U-I-106/07).

8. Dodati velja še, da lahko skrbna stranka (oziroma njen odvetnik) računa s tem, da bo v primeru zapletene odškodninske pravde, v kateri sta sporna tako temelj kot tudi višina zahtevka, sodišče lahko izdalo vmesno sodbo o temelju (315. člen ZPP). Če želi zagotoviti možnost revizije (ne le sebi, pač pa tudi nasprotni stranki, če bo sodba neugodna za to stranko), lahko to stori z ustrezno navedbo vrednosti spornega predmeta v tožbi. Pojasnjeno je že bilo, da je to mogoče, in da argument pritožnikov, da tega pred izvedbo dokaznega postopka sploh ni mogoče storiti, ne drži. Glede na navedeno se izkaže, da je pobuda za začetek postopka za oceno ustavnosti drugega odstavka 367. člena ZPP, kolikor se ta nanaša na določitev vrednosti spornega predmeta in vmesno sodbo, očitno neutemeljena. Zato jo je Ustavno sodišče zavrnilo (1. točka izreka).

B – II.

9. Bistveni razlogi, na katere se pritožnika opirata v ustavni pritožbi, so podobni razlogom v pobudi in zato tudi razlogi, ki izkazujejo očitno neutemeljenost pobude (točki 8 in 9 te obrazložitve), narekujejo sklep, da z vidika skladnosti s človekovimi pravicami ali temeljnimi svoboščinami ne more biti sporno, če je sodišče pri odločanju o dopustnosti revizije upoštevalo drugi odstavek 367. člena ZPP.

10. Samostojen (od pobude za presojo ustavnosti ločen) argument ustavne pritožbe se nanaša na domnevno napačen matematični izračun odstotka deleža zahtevka, od katerega naj bi bilo treba oceniti vrednost izpodbijanega dela pravnomočne sodbe. Ni izključeno, da bi napačen matematični izračun (na primer glede stroškov ali vrednosti spornega predmeta) lahko povzročil, da je odločitev sodišča očitno napačna in s tem arbitrarna oziroma samovoljna, kar bi bilo v nasprotju s pravico do enakega varstva pravic po 22. členu Ustave. Vendar v obravnavanem primeru očitno ne gre za to. Res je, da je Vrhovno sodišče kot vrednost izpodbijanega dela pravnomočne sodbe štelo le 30% celotnega zneska odškodnine, ki naj bi bila po mnenju pritožnikov pravična, čeprav je bil delež soodgovornosti pritožnikov ocenjen na 80%. Vendar je treba upoštevati, da sta pritožnika sama priznala lasten 50% delež odgovornosti. Za očitno napačno odločitev o vrednosti izpodbijanega dela pravnomočne sodbe torej gotovo ne gre.

11. Očitno neutemeljen je tudi očitek o tem, da bi Vrhovno sodišče pogoje glede dopustnosti revizije moralo presoјati po zakonu, ki je veljal v času vložitve tožbe. Ustavno sodišče je že zavrnilo kot neutemeljen očitek o neustavnosti ureditve, po kateri novi procesni

zakon začne veljati takoj, tudi za postopke, ki so že v teku (sklep Ustavnega sodišča št. U-I-21/02 z dne 12. 9. 2002, Uradni list RS, št. 83/02 in OdlUS XI, 166).

12. Glede na navedeno Ustavno sodišče ustavne pritožbe zoper sklep Vrhovnega sodišča ni sprejelo v obravnavo (2. točka izreka).

B. – III.

13. Ustavna pritožba zoper sodbo sodišča druge stopnje ni dovoljena. V skladu z 52. členom Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – ur. p. b. – v nadaljevanju ZUstS) je ustavno pritožbo treba vložiti v 60 dneh od dneva vročitve posamičnega akta, zoper katerega je mogoča ustavna pritožba. Ta rok je začel teči tedaj, ko je bila pooblaščenca pritožnikov vročena sodba Višjega sodišča (25. 11. 2005). Vložitev nedovoljenega pravnega sredstva (v konkretnem primeru: revizije) na začetek teka roka ne vpliva. Ker je ustavna pritožba zoper sodbo Višjega sodišča prepozna, jo je Ustavno sodišče zavrglo (3. točka izreka).

C.

14. Ustavno sodišče je sprejelo ta sklep na podlagi drugega odstavka 26. člena, drugega odstavka 55.b člena ter četrte alineje prvega odstavka 55.b člena ZUstS v sestavi: predsednik Jože Tratnik ter sodnici in sodniki mag. Marija Krisper Kramberger, mag. Miroslav Mozetič, dr. Ernest Petrič, Jasna Pogačar, dr. Ciril Ribičič in Jan Zobec. Sklep je sprejelo soglasno.

Jože Tratnik l.r.
Predsednik